

Schoolportret

Een duurzame basisschool

OBS De Sokkerwei
Sokkerwei 4
1901 KZ Castricum
Tel: 0251-651554
Directeur: Pim van Leeuwen
sokkerwei@tip.nl
www.sokkerwei.nl

Dit schoolportret is gemaakt door Veldwerk Nederland in het kader van het project 'I teach the future' van Duurzame PABO. Dit project werd mogelijk gemaakt door het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM).

Meer informatie:
www.duurzamepabo.nl

D U U R Z A M E
P A B O

marnix academie

I P A B O

OBS De Sokkerwei
Sokkerwei 4,
1901 KZ Castricum
Tel: 0251 651554
Directeur: Pim van Leeuwen
sokkerwei@tip.nl
www.sokkerwei.nl

De Sokkerwei is een openbare basisschool die als eerste in Nederland begonnen is met het duurzaam bouwen van een schoolgebouw. De school telt 279 leerlingen (verdeeld over 10 groepen), 17 leerkrachten, 2 vakleerkrachten, 1 intern begeleider, 2 directieleden en 1 administratieve kracht. De school valt onder het ISOB-schoolbestuur.

De Sokkerwei is ondergebracht in een cirkelvormig gebouw

In 2002 heeft de school het cirkelvormige gebouw in gebruik genomen. Dit gebouw bestaat uit tien groepslokalen, een theater/speellokaal, een gymnastiek/multifunctionele ruimte, een documentatieruimte en een bibliotheek. De ruime speelplaats rondom het schoolgebouw is deels verhard en deels gras/zand met bomen en struiken aan de randen.

De school richt zich op alle levensovertuigingen. Er wordt getracht een juiste afstemming te vinden tussen kinderen als lid van de maatschappij enerzijds en het unieke van elk kind met de mogelijkheid zich op eigen wijze te kunnen ontwikkelen anderzijds. Het team heeft zich geprofileerd als een lerende school voor duurzame ontwikkeling.

Duurzaam gebouw

- De eerste duurzaam gebouwde school in Nederland

In 1997 besloot de directie van de Sokkerwei een bijzonder, compact en duurzaam gebouw te gaan oprichten. Professor van Weenen (lector duurzaamheid Windesheim) was daarbij initiator. In februari 2001 is de bouw van dit onderkomen begonnen.

Basisschool De Sokkerwei is ondergebracht een cirkelvormig gebouw, waarin de naschoolse opvang en twintig appartementen zijn opgenomen. Ook een kantoor, een keuken en een ondergrondse parkeergarage ontbreken niet aan het geheel.

De reden voor het kiezen van een rond gebouw is het zo min mogelijk verliezen van warmte: hoe groter het buitenoppervlak, hoe sneller het afkoelt.

In het hart van de school vindt men een gemeenschappelijke ruimte: het theater. Hier omheen liggen de klaslokalen. De school is als een soort slakkenhuis opgebouwd.

Elk lokaal heeft een eigen toiletgroep waardoor er veel toezicht is op de toiletten. Dat zorgt voor schonere toiletten en minder geloop in de gangen.

Een buizensysteem zorgt voor de ventilatie van het gebouw

Duurzame elementen in de Sokkerwei zijn er legio, onder andere:

1. De dakbedekking bestaat uit Sedum. Deze vetplantjes zorgen voor extra isolatie van het gebouw.
2. Het gebouw is aan de buitenkant voorzien van Hoog Rendement glas. Dat houdt de kou beter buiten en de warmte binnen.
3. Het hout van de binnenramen en –deuren zijn vervaardigd van Nederlands hout. De speelbomen op de speelplaats zijn van Robinia (in Nederland gekweekt).
4. In de school is een warmtewisselinstallatie aanwezig. Dat betekent dat de school (deels) wordt opgewarmd met de lichaamswarmte van de leerlingen.
5. De verlichting van de klaslokalen wordt automatisch aangepast aan de hoeveelheid buitenlicht: wanneer het buiten donkerder wordt gaan de lampen feller branden. De lampen die dichterbij het raam zitten branden dus minder fel. De lampen zijn HFlampen, wat prettiger is voor de ogen.

Logo van De Sokkerwei

6. In de toiletten zitten bewegingssensoren waardoor het licht aan gaat wanneer er iemand binnenkomt. Het licht gaat ook automatisch weer uit.
7. In plaats van met papieren doekjes worden de handjes gedroogd met behulp van blaasdrogers. Dat scheelt een hoop papier. De elektriciteit die hiervoor gebruikt wordt is opgewekt met behulp van de zonnepanelen.
8. Op de zuidkant van het dak liggen zonnecollectoren. De hoeveelheid energie die door deze collectoren opgewekt wordt valt in de school af te lezen op een display.

- Windmolenproject

150 gezinnen van de Sokkerwei doen mee aan een windmolenproject om nog meer energieverbruik te compenseren. De gezinnen hebben in totaal voor 7.500 euro aandelen gekocht in een windmolenpark. Bij het verlaten van de school krijgen de kinderen hun inleg terug, samen met een windafhankelijk dividend.

Directeur over duurzame ontwikkeling

- Begin bij jonge kinderen

De school is op zichzelf al een studieobject voor de leerlingen. Ze worden dagelijks geconfronteerd met duurzaamheid en alles wat daarmee samenhangt. Volgens Pim van Leeuwen, de directeur van de Sokkerwei, is onderwijs a priori duurzaam.

“Mijn visie op duurzame ontwikkeling is de volgende: als je iets wilt veranderen, dan moet je bij jonge kinderen beginnen. Als een kleuter iets leert, dan kan je er min of meer vanuit gaan dat hij het zich herinnert als hij groot, oud en wijs is. Dat doe je ook bij andere vakken. Zo kan je een verandering teweeg brengen die hopelijk blijvend is.

Wij willen kinderen leren dat ze voor onze wereld moeten zorgen. Dat het eenmalig is en dat je zorg moet besteden aan zaken. Niet alleen op het vlak van onderwijs, maar ook in sociaal en emotioneel opzicht, elektra- of waterverbruik, autogebruik, noem maar een dwarsstraat.

Als je daar al van jongs af aan mee aan de slag gaat, zal het beter beklijven. Laat je het op jonge leeftijd al versloffen, dan kun je niet verwachten dat hij of zij er mee aan de slag gaat als de 30 jaar bereikt is. Ik vind dat een taak van het onderwijs.”

- Inspiratie

De Sokkerwei wordt vaak bezocht door geïnteresseerden: “Op de Sokkerwei komen regelmatig andere scholen kijken om inspiratie op te doen. Maar ook architecten, aannemers en gemeentebestuurders komen een kijkje nemen. Duurzaamheid krijgt steeds meer aandacht, wordt steeds hipper. Denk maar aan films als die van Al Gore (An inconvenient truth): dat slaat aan! Ook de politiek gaat er steeds meer mee aan de slag: rekeningrijden, discussies over windmolens in de zee, ophogen van dijken, noem maar op.”

- Het kan altijd zuiniger

Niet alles is tijdens de bouw van het pand gegaan zoals Pim van Leeuwen graag gewild had: “Hoe goed je er ook over nadenkt en probeert te plannen, het gaat niet altijd zoals verwacht.

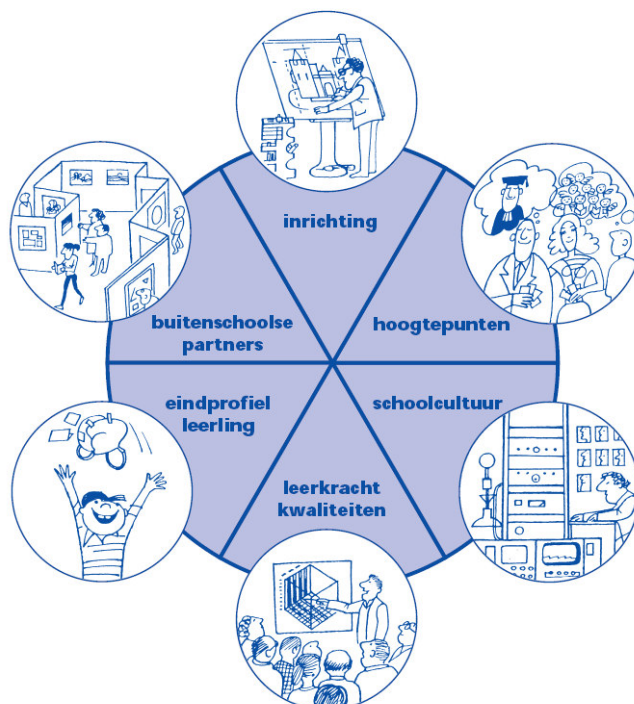
Je zult altijd tegen dingen aan blijven lopen. Zo worden bijvoorbeeld onze toiletten niet doorgespoeld met regenwater, terwijl we dit wel graag gewild hadden. In verband met kans op ziekten zoals Legionella was dit niet haalbaar. Ook zijn er minder zonnepanelen op het dak aangebracht dan gepland was. Nadien is er een forse toename geweest van het aantal computers in ons gebouw omdat het onderwijs gedigitaliseerd wordt. Dit kost elektriciteit. Je kunt dus altijd nog zuiniger werken!”

- Blijf alert

“Het probleem met duurzame ontwikkeling in het onderwijs is: hoe borg je het? Wij zijn bezig met het ontwikkelen van een kwaliteitskaart waarmee we op onze eigen school en de dagelijkse gang van zaken kunnen reflecteren. We blijven alert op duurzaamheid, het staat bij elke vergadering op de agenda. Ook denk ik dat je mensen moet scholen op dit gebied. We missen een goede methode waarin duurzame ontwikkeling verwerkt is. Dan zit het namelijk gebakken in je boeken en kom je er hoe dan ook mee in aanraking. Ik denk dat in de nieuwe methoden de schrijvers daar zeker aandacht aan zullen besteden. We organiseren per leerjaar twee ‘hoogtepunten’. Dat gebeurt in de vorm van projecten. Ook schoolbrede projecten worden uitgevoerd: dit jaar was dat een project over brood. Tijdens die projecten is er samenhang tussen duurzame ontwikkeling en schoolvakken.”

- Belemmeringen

“Belemmeringen die je bij het vorm geven aan een duurzame school tegen kan komen, zijn van praktische of financiële aard. Maar ook je personeel moet achter het idee staan. Soms moet het personeel anders gaan werken (bijvoorbeeld

Zes samenhangende aspecten van de profilering van een school

projectmatig), daar moeten mensen soms aan wennen.

Het vorm geven aan en op peil houden van duurzaam onderwijs staat en valt met de mensen die het uit moeten voeren. Zoiets moet gedragen worden door je hele team, dat is een heel belangrijk aspect in het hele proces. Daarboven vind je nog het visionaire aspect: je moet een aantal terriërs hebben die zich in het thema vastbijten. Wij hadden professor van Weenen als kartrekker, die ging er bovenop zitten. Zo krijg je de zaken voor elkaar. Iedere school die hier mee bezig gaat heeft zo iemand nodig.

Een laatste belemmering bij het vormgeven van duurzame ontwikkeling in het onderwijs is tijd. Aan het einde van een schoolcarrière moet een kind bepaalde dingen kennen en kunnen. Daar wordt je op afgerekend door de inspectie, niet op of je duurzaam bezig bent of niet. Hoe belangrijk dat ook is. Je moet dus zoeken naar een balans tussen de verschillende zwaartepunten. En dat is best wel eens lastig.”

Leerkrachten over duurzame ontwikkeling

Josephine, juf van groep 1 en 2, wil de kinderen iets mee geven wat dieper gaat. “Praten over energieverbruik is best wat moeilijk voor die kleintjes. Maar zo in de loop van het jaar komt het toch ter sprake: “hoe komt het dat die lampen branden? En waarom branden ze niet allemaal even fel? En goh, wat gek, er groeien planten op het dak!” Ze vinden het vooral heel raar dat zo af en toe het dak gemaaid moet worden.

De aandacht die we er bij de kleuters aan geven is een soort voorbereiding voor later: in de volgende groepen leren ze

meer over duurzame ontwikkeling. Aan de hand van de school kan ik de leerlingen allerlei dingen uitleggen en laten zien. Je moet het namelijk wel dicht bij de kinderen houden, het moet tastbaar zijn. Een zonnepaneel zegt een kind niks. Je moet het ze tonen en ze moeten het aanraken. Ook ben ik in de klas erg bezig met recyclen van spullen en het zuinig zijn op papier. Ik krijg zelfs zo af en toe commentaar van de kinderen als ik een klein snippertje papier in de vuilnisbak gooi.

Ik vind het leren over duurzaamheid een onderdeel van de opvoeding. Je moet leren zuinig te zijn met stoffen, niet zomaar alles weggooien. Zelfstandig leren werken en wennen aan uitgestelde aandacht vind ik ook een vorm van duurzaamheid: het heeft namelijk te maken met zelfstandige ontwikkeling. We maken ook wel eens kleine uitstapjes naar buiten. Zo doen we kleine onderzoekjes met zaden. We kijken hoeveel zonnebloemen er in de tuin staan en hebben de parkeergarage onder de school bezocht.

Ik vind het erg leuk om in projecten te werken, je kan er zo lekker je ei in kwijt! Het komt ook erg uit de kinderen zelf. In de bovenbouw is het wel wat moeilijker, die meesters en juffen hebben veel minder tijd. “

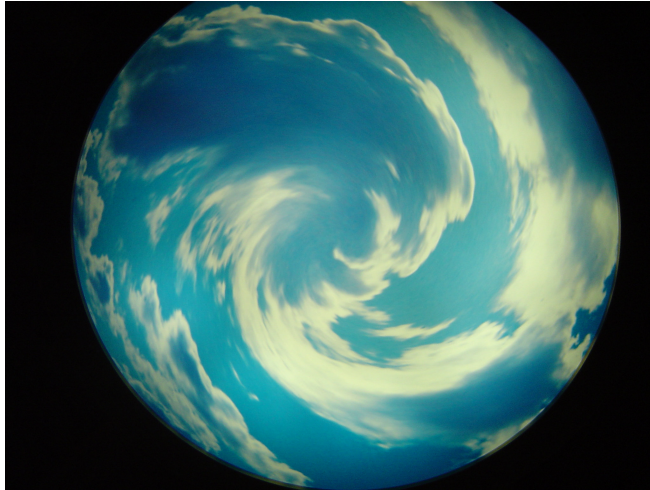
Eva is sinds vier jaar aan de Sokkerwei verbonden en is vorig jaar met haar groep 6 veel bezig geweest met een project rondom duurzaamheid. “Vorig jaar kwam er hier een school op bezoek. De leerlingen hebben hen toen zelf

rondgeleid. Zij hebben alle duurzame aspecten aan deze school aan de andere school toegelicht. Ook hebben we proefjes gedaan met zonne-energie.

Ik moest zelf een boekje schrijven met opdrachten, want een methode is er niet. Het zou daarom heel fijn zijn als er in de methodes ook aandacht aan besteed gaat worden. Ik vind het zelf heel belangrijk dat leerlingen meer te weten komen over duurzaamheid. Ze zullen er namelijk in de toekomst steeds meer mee te maken krijgen.”

Leerlingen over duurzame ontwikkeling en de school

De leerlingen van groep 7 zijn het er mee eens: duurzaamheid is een belangrijk onderwerp op school.

“Duurzaamheid is goed voor het milieu. De ijsbeertjes blijven dan langer leven. Ook de Noordpool smelt minder snel. Ook is het slecht voor de ozonlaag om niet duurzaam te zijn. Anders stroomt het land over.”

“Ik heb een spreekbeurt gedaan over duurzame ontwikkeling, maar bij mij heette dat anders. Ik noemde het: Help de wereld!”

“Het leukste project wat we voor duurzame ontwikkeling gedaan hebben

was de rondleiding. Daarbij moesten we aan een andere school van alles vertellen over het licht en de zon en over het stookhok. Het leukste vond ik dat ik kruisjes moest zetten op een kaart van de school. Bij die kruisjes moest je dan wat vertellen. Ik vertelde bijvoorbeeld over de lichtsensoren in de lokalen: als je je vinger daar voor houdt dan wordt de lamp feller. Als het buiten donker wordt gaat hij ook harder branden.”

“Ik vind onze school wel bijzonder. Hij is namelijk rond. En er is van alles te doen en te bekijken. Het is hier niet saai zoals op andere scholen.”

“Er is ook een film van ons gemaakt tijdens een les over duurzaamheid. Toen moesten we heel gewoon doen, maar die camera stond vlak naast mij dus dat lukte niet zo goed.”

“Thuis zouden we wel wat meer kunnen doen aan duurzaamheid. Bijvoorbeeld spaarlampen nemen. Die gaan mijn ouders kopen als deze stuk zijn. Ik wil ook wel groene energie maar dat willen mijn ouders niet.”

“Ik wilde thuis windenergie, maar daarvoor moest ik wel een deel van mijn zakgeld inleveren. Dat vond ik wel goed, want ik had toch heel veel zakgeld.”

De leerlingen van groep 3 krijgen les uit de methode Natuniek. Dat gaat over groentes en over de wereld. Verder weten ze te vertellen dat hun schoolgebouw te maken heeft met zorgen voor de wereld. Zonnepanelen geven energie, dan kan je meer tv kijken. De plantjes op het dak staan gewoon mooi. Ze maken wel eens schilderijen van de natuur en gaan zelf op zoek naar dingen en dieren.

De leerlingen uit groep 4 en 5 weten dat duurzaamheid te maken heeft met zorgen voor de wereld, afval en natuur. Ze krijgen lessen uit Natuniek over bijvoorbeeld plantjes en schimmels en zelfs over hoe je zelf schimmels kunt maken.

(Groot)ouders over duurzame ontwikkeling

Ouders merken aan hun kinderen dat ze op school veel bezig zijn met de natuur: “Mijn kinderen vinden het prachtig, ze leren spelenderwijs van alles over de natuur.” Andere ouders vinden dat je om het milieu moet denken door isolatie en energiebesparing. Verder kun je flessen sparen, lichten op tijd uitdoen. Ook het windmolenproject wordt als een goed initiatief ervaren: “Energiewinning moet en kan anders!”

“De aandacht voor duurzaamheid op deze school was niet een reden voor de schoolkeuze, maar heeft toch wel meegespeeld. Ik vind het belangrijk dat hen respect voor de natuur wordt bijgebracht. Duurzaamheid begint aan de basis. Hopelijk helpt het dat ze hier op school les krijgen over duurzaamheid. In de toekomst zullen ze er namelijk steeds meer mee in aanraking komen.”

Een oma vindt het ook belangrijk dat er aandacht wordt besteed aan duurzaamheid op

De Sokkerwei: “Mijn kleinzoon komt regelmatig thuis met spulletjes. Bijvoorbeeld toen ze laatst graan hadden gezaaid kwam hij thuis met een plantje. Als oma vind ik het erg belangrijk dat er energie bespaard wordt. Het gras op het dak van de school vind ik leuk staan, natuurlijker. Ik vind dat mijn kleinzoon moet leren dat hij niet zomaar alles moet weggooien, dat je er ook nog bijvoorbeeld mee kan knutselen.”

